

ZÁPISNICA

z pracovného stretnutia Medzirezortnej pracovnej skupiny Ministerstva životného prostredia implementácia dusičnanovej smernice 91/676/EHS v SR uskutočneného na Výskumnom ústave vodného hospodárstva v Bratislave a prostredníctvom Microsoft Teams konferencie
dňa 21. 6. 2023 o 9:30 hod.

ZÚČASTNENÍ:

MENO	ORGANIZÁCIA
CSICSAY Peter, Ing.	Agrárna komora Slovenska (AKS)
ŠÁŠIKOVÁ Mária, Ing., PhD.	Inštitút znalostného pôdohospodárstva a inovácií (IZPI)
TÓTHOVÁ Katarína, Ing.	
BENCKO Martin, Mgr.*	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky (MPRV SR)
GERGEĽOVÁ Zuzana, Ing.*	
HALÁSOVÁ Monika, Ing., PhD.	
HORVÁT Oliver, Mgr., PhD.	Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (MŽP SR)
GRÓFOVÁ Renáta, Ing.*	Slovenská agentúra životného prostredia (SAŽP)
FAŠKO Pavel, RNDr., CSc.*	Slovenský hydrometeorologický ústav (SHMÚ)
MÁJOVSKÁ Andrea, RNDr.*	
MIKULOVÁ Katarína, Mgr., PhD.*	
BELUŠ Radoslav, Ing.	Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora (SPPK)
KAZDA Roman, Ing.	
KORDÍK Jozef, RNDr., PhD.*	Štátny geologický ústav Dionýza Štúra (ŠGÚDŠ)
STRÍČEK Igor, RNDr., PhD.	
GÁBORÍK Štefan, Ing.	Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky (ÚKSÚP)
HORELIČANOVÁ Lucia, Ing.	
BEZÁK Pavel, Ing.*	Výskumný ústav pôdoznavectva a ochrany pôdy (VÚPOP)
KALIŠ Milan, Mgr., PhD.	
BUBENÍKOVÁ Mária, Mgr., PhD.	Výskumný ústav vodného hospodárstva (VÚVH)
BUJNOVSKÝ Radoslav, Ing., CSc.	
CIBULKA Roman, Ing.	
HORVÁTOVÁ Zuzana, RNDr., PhD.	
CHUDOBA Vladimír, Mgr., PhD.	
KARAS Juraj, Ing.	
KLIŠTINEC Jan, Mgr.	
RAJCZYKOVÁ Elena, Ing., CSc.	
SUMEGOVÁ Lenka, Ing., PhD.	

Vysvetlivky: * - zúčastnil(a) sa stretnutia prostredníctvom Microsoft Teams konferencie

Ospravedlnení: Ing. František Karika (AKS), RNDR. Vladimír Píš, PhD. (VÚPOP),
Ing. Viktória Valachová (VÚVH) a Ing. Viera Vikukelová (MŽP SR),

Stretnutie bolo iniciované Romanom Cibulkom, koordinátorom pre implementáciu smernice Rady 91/676/EHS o ochrane vôd pred znečistením dusičnanmi z poľnohospodárskych zdrojov. Stretnutie malo formu prezentácie, ktorú viedli K. Tóthová z Inštitútu znalostného pôdohospodárstva a inovácií (IZPI) a Roman Cibulka z Výskumného ústavu vodného hospodárstva (VÚVH). Po prezentáciách nasledovala diskusia k predstaveným informáciám.

CIEĽ STRETNUTIA:

Cieľom stretnutia bolo informovať medzirezortnú skupinu o fungovaní informačného systému AKIS, o činnostiach Výboru pre dusičnany, zosumarizovať stav úloh skupiny, predstaviť aktivity Výskumného ústavu pôdoznanectva a ochrany pôdy (VÚPOP) a Výskumného ústavu vodného hospodárstva (VÚVH), a upozorniť na monitorovacie objekty s koncentraciami dusičnanov nad 40 mg/l v podzemnej vode mimo zraniteľných oblastí v období 2020 – 2022.

PROGRAM STRETNUTIA:

1. Informovanie o fungovaní informačného systému AKIS (prezentácia IZPI)
2. Úlohy zo stretnutia medzirezortnej skupiny (prezentácia R. Cibulku)
3. Informácie z Výboru pre dusičnany (prezentácia R. Cibulku)
4. Informovanie o aktivitách VÚPOP a VÚVH (informovali VÚPOP, R. Bujnovský a R. Cibulka)
5. Prezentácia monitorovacích objektov s koncentraciami dusičnanov nad 40 mg/l mimo zraniteľných oblastí v období 2020 – 2022 (prezentácia R. Cibulku)
6. Ostatné

Na úvod R. Cibulka (VÚVH) uviedol, že od posledného stretnutia s poľnohospodárskymi komorami dňa 1. júna 2022 sa uskutočnilo 1 stretnutie medzirezortnej skupiny a 4 stretnutia menších pracovných skupín v dňoch 22. novembra 2022, 3. februára 2023, 22. mája 2023 a 14. júna 2023. Na týchto stretnutiach sa preberali nasledovné témy: Koncentrácia dusičnanov vo vode presakujúcou pôdnym prostredím, revízia zraniteľných oblastí, opatrenia a ich efektivita, možné práce ŠGÚDŠ na dusičnanej smernici pre podzemné vody v roku 2024, pilotná lokalita VÚVH rozšíreného monitoringu - Veľká Dolina – Štefanovičová, vývoj informačných systémov VÚVH, SHMÚ a ÚKSÚP, pripomienky MŽP SR k novelizácii zákona č. 136/2000 Z. z. o hnojivách v znení neskorších predpisov a zmeny príručky na vypracovanie správ o stave implementácie smernice Rady.

R. Beluša (SPPK) zaujala téma pripomienok MŽP SR k novelizácii zákona č. 136/2000 Z. z. o hnojivách v znení neskorších predpisov a informoval sa o čo sa na stretnutí diskutovalo a či závery zo stretnutia budú poskytnuté poľnohospodárskym komorám.

R. Cibulka vysvetlil, že sa jednalo o vydiskutovanie pripomienok MŽP SR k novelizácii zákona č. 136/2000 Z. z. v roku 2022, ktoré neboli v rámci novelizácie prijaté, pričom bolo dohodnuté, že tieto pripomienky budú ďalej prediskutované mimo rozporovné konanie. Uviedol, že závery zo stretnutia budú uvedené v zápise zo stretnutia, ktoré sa konalo dňa 14. júna 2023.

M. Halásová (MPRV SR) potvrdila, že zápis zo stretnutia môže byť poskytnutý aj poľnohospodárskym komorám.

1. Informovanie o fungovaní informačného systému AKIS

K. Tóthová a M. Šášíková (IZPI) predstavili medzirezortnej skupine aktuálny stav informačného systému Agriculture Knowledge and Innovation Systems (AKIS), čo by sa dalo do slovenčiny preložiť ako Efektívne pôdohospodárske a znalostné inovačné systémy. Uviedli, že IZPI je príspevková organizácia zriadená Ministerstvom poľnohospodárstva a rozvoja vidieka SR a že koordináčnym orgánom pre AKIS na Slovensku je MPRV SR. Hlavným cieľom AKIS je rozvoj a posilnenie spolupráce, väzieb a transferu aktuálnych poznatkov medzi všetkými aktérmi systému. Hlavnou úlohou je prepojenie vhodných ľudí (veda, výskum, inovácie, farmári, poradcovia, stavovské inštitúcie a bežní obyvatelia) a zdieľanie vedomostí medzi každým, kto ich využíva a vytvára. Dôležitá je tiež podpora poradenského systému, ďalšieho vzdelávania a celoživotného vzdelávania. Ďalej bola predstavená štruktúra AKIS, spolupráca a výmena know-how a dobrej praxe v budovaní AKIS, propagačné aktivity na zvýšenie povedomia o AKIS na Slovensku a plánované aktivity pre rozvoj AKIS na Slovensku. Celá prezentácia je priložená v prílohe 2 zápisu.

Po prezentácii IZPI sa viedla diskusia s tým, že spolupráca medzi medzirezortnou skupinou a zástupcami IZPI je veľmi vítaná. Skupina sa dohodla, že R. Cibulka zorganizuje stretnutie vybraných zástupcov medzirezortnej skupiny a IZPI, kde by sa predstavili aktivity medzirezortnej skupiny a dohodla by sa ďalšia možná spolupráca. M. Halášová uviedla, že na stretnutí by nemali chýbať rezortné organizácie MPRV SR (VÚPOP a ÚKSÚP) a VÚVH. Ďalej bolo navrhnuté, aby sa zástupcovia IZPI zúčastňovali stretnutí medzirezortnej skupiny ako externí členovia, čo zástupcovia IZPI nevyhlúčili.

2. Úlohy zo stretnutia medzirezortnej skupiny

R. Cibulka v rámci prezentácie uvedenej v prílohe 3 zápisu zhrnul všetky úlohy zo stretnutia medzirezortnej skupiny z dňa 22. marca 2023. Konštatoval, že všetky úlohy boli vykonané. Avšak, upozornil aj na úlohu „dopracovanie zmluvy o poskytovaní chránených údajov od ÚKSÚP pre VÚVH pre účely dusičnanej smernice“, ktorá bola definovaná 1. júna 2022 a zatiaľ nie je doriešená.

L. Horeličanová (ÚKSÚP) potvrdila stav z minulého stretnutia, teda že MPRV SR v súčasnej dobe rieši obdobné zmluvy a je teda šanca, že bude aj táto zmluva podpísaná v roku 2023.

3. Informácie z Výboru pre dusičnany.

R. Cibulka predstavil hlavné témy diskutované na 92. Výbore pre dusičnany. Uviedol, že členom pracovnej skupiny poslal aktualizáciu príručky na vypracovanie správ o stave implementácie smernice Rady 91/676/EHS na pripomienkovanie. Hlavné zmeny v príručke zahŕňajú nové požiadavky na hodnotenie efektivity akčných plánov a eutrofizácie povrchových vôd, kde sa vyžaduje viac informácií v porovnaní s predchádzajúcim reportovaním.

R. Cibulka požiadal členov pracovnej skupiny, aby si zmeny naštudovali a do 14. júla príručku pripomienkovali. V súlade s dohodou na Výbore pre dusičnany s Európskou komisiou, pripomienky zo Slovenska, ktoré neboli akceptované, boli vložené do aktualizovanej príručky, ktorá bola zaslaná členom pracovnej skupiny. Taktiež upozornil, že bude potrebné zmeniť štruktúru správy o stave implementácie, aby zodpovedala aktualizovanej príručke. Ďalšie stretnutie Výboru pre dusičnany sa bude konať 14. septembra 2023, a koncom roka bude komisia organizovať workshop, kde bude príručka sfinalizovaná.

Ďalšou témou bolo poskytovanie údajov o hrubej bilancii dusíka, kde členské štáty boli vyzvané, aby pri posielaní údajov za roky 2020 a 2021 zároveň poslali aj údaje za obdobie 2012 - 2015, ktoré boli odhadované Eurostatom a je potrebné ich spresniť členskými štátmi.

Š. Gáborík (ÚKSÚP) dodal, že táto agenda spadá pod štatistický úrad. Avšak, keďže sa diskutuje o novej príručke na hodnotenie, záleží na tom, v akom systéme hodnotenia budú požadované údaje. Podľa starého systému Slovensko poskytuje údaje od roku 2012. V prípade, že budú údaje potrebné poskytovať podľa nového systému, bude potrebné údaje skorigovať.

4. Informovanie o aktivitách VÚPOP a VÚVH

Mapová služba VÚPOP

R. Cibulka informoval o [mapovej službe VÚPOP](#), kde sú uvedené interaktívne opatrenia zo zákona o hnojivách. Mapová služba je k dispozícii na internete na pôdnom portáli VÚPOP.

R. Bujnovský (VÚVH) dodal, že vľavo v aplikácii sú ikony, ktoré umožňujú rýchlu navigáciu - zraniteľné oblasti, voľné skladovanie maštalného hnoja, zákaz aplikácie a regulácia hnojenia. Vpravo používateľ môže zapínať pomocné vrstvy (svahovitosť, brehové čiary, ochranné pásma atď.). Hlavným cieľom tejto aplikácie je zabezpečiť jednoduché a prehľadné používanie pre poľnohospodárov.

R. Beluš zdôraznil, že podobné programy, ako napríklad ISAT, SKEAGIS a AURUS, už niekoľko rokov využívajú veľké poľnohospodárske spoločnosti. Avšak pre malých farmárov by táto mapová služba mohla predstavovať prínos. Dodal tiež, že by bolo vhodné, aby sa v rámci tejto aplikácie zobrazovala aj informácia o kvalite vody.

R. Cibulka informoval, že na ESRI konferencii túto tému diskutoval so zástupcami ArcGEO, ktorí pomáhali s vytvorením mapovej služby VÚPOP. Technologicky je možné vytvoriť podobnú službu využívajúcu údaje VÚVH. Navrhované je integrovať tieto dve služby, takže by bolo možné zobrazovať údaje zo služby VÚVH priamo v mapovej službe VÚPOP. VÚVH plánuje túto aktivitu vykonať po zakúpení softvéru ArcGIS Pro, a to na budúci rok. Údaje SHMÚ o kvalite podzemných vôd sú dostupné na stránke <https://www.shmu.sk/sk/?page=2451>, VÚVH by mala mať výsledky na stránke dostupné koncom roka 2023 po vysúťažení a dokončení projektu OPTIS. Zároveň dal do pozornosti [prehliadač Európskej komisie](#), ktorý zobrazuje reportovaná údaje o kvalite vôd za obdobie 2016 – 2019. Poukázal na skutočnosť, že napríklad v Holandsku je zobrazovanie presnej polohy monitorovacích objektov problematické, aby sa zabránilo zverejneniu informácií, ktoré by mohli ukazovať na konkrétnych farmárov ako znečisťovateľov. Toto opatrenie je zavedené s cieľom chrániť farmárov.

V rámci debaty ako propagovať mapovú službu VÚPOP bolo uvedených niekoľko nápadov, napríklad zavesenie odkazu na <https://agroporadenstvo.sk/>, na stránky komôr, alebo propagácie v rámci AKIS.

R. Cibulka uviedol, že na minulom stretnutí P. Bezák informoval, že v NPPC je vytvorená skupina spolupráce s praxou a chcel by zvolať túto radu spolupráce s praxou na tému dusičnanej smernice (SPPK, PKS). Potrebné sú kontakty na ľudí IZPI a za AKIS. Potrebné je usporiadať prednášky, ktoré ich oboznámia s legislatívou, opatreniami a jednou z položiek agendy by mohla byť aj práca s aplikáciou. Na záver bolo dohodnuté, že R. Cibulka poskytne kontaktné údaje na P. Bezáka (VÚPOP) kontaktným osobám z IZPI a komôr. Potom by mohlo dôjsť k ďalšiemu vzájomnému dohovoru a plánovaniu ďalšieho postupu.

E. Rajczyková (VÚVH) dodala, že potrebné je vzdelávanie poľnohospodárov aj v oblasti vôd.

R. Cibulka uviedol, že v pláne činností zefektívnenia implementácie dusičnanej smernice sme spolupráci vo vzdelávaní poľnohospodárov aj v oblasti vôd plánovali. VÚVH aj poskytol ÚKSÚP podkladové informácie do prezentácií, no cez pandémiu covidu sa aktivity nerozbehli v plánovanom rozsahu.

Dokument „Ochrana vôd pred znečistením živinami z poľnohospodárstva – zásady a požiadavky“

R. Bujnovský predstavil dokument [„Ochrana vôd pred znečistením živinami z poľnohospodárstva – zásady a požiadavky“](#), ktorý je dostupný na stránkach VÚPOP. Tento dokument má ambíciu nahradiť kódex správnej poľnohospodárskej praxe a je zameraný na ochranu vôd pred znečistením živinami z poľnohospodárstva. Aj keď opatrenia definované v zákone o hnojivách sa vzťahujú na zraniteľné oblasti dusičnanej smernice a dusičnanová smernica je významný nástroj na ochranu vôd pred znečistením vôd živinami. Je dôležité zvýšiť povedomie poľnohospodárov o tom, že dusičnanová smernica spadá pod rámcovú smernicu o vode, ktorá poskytuje ďalšie opatrenia, ktoré nie sú priamo uvedené v zákone o hnojivách, ale sú často diskutované na medzinárodných fórach. V dokumente sú uvedené relevantné informácie v slovenskom jazyku o znečisťovaní vody živinami

z poľnohospodárstva v zraniteľných aj mimo zraniteľných oblastí. Ide o edukačný materiál, ktorý obsahuje interaktívne prvky a živé odkazy na dôležité informácie. Dokument je plánovaný byť priebežne aktualizovaný, aby zohľadňoval najnovšie poznatky a opatrenia.

M. Halášová dodala, že skladovanie hospodárskych hnojív je upravené mimo zraniteľné oblasti vyhláškou 151/2016 Z. z. k zákonu o hnojivách. Vyjadrila svoje uznanie a ocenenie pre prácu autorov dokumentu s tým že sa jedná o dôležitý a potrebný materiál. Postavení tohto dokumentu v súvislosti s kódexom správnej poľnohospodárskej praxe bude ďalej predmetom diskusie v rámci MPRV SR.

M. Kališ pridal, že dokument je jedinečným materiálom, kde sú zahrnuté nielen informácie zo zákona, ale aj vedecké poznatky. Tento prístup umožňuje poskytnúť komplexné informácie v súvislosti s ochranou vôd pred znečistením živinami z poľnohospodárstva.

Projekt Interreg Europe „GEMS - Groundwater management in nitrate vulnerable zones with agriculture activities“

R. Cibulka predstavil projekt Interreg Europe „GEMS - Groundwater management in nitrate vulnerable zones with agriculture activities“, do ktorého sa prihlásil VÚVH s podporou MPRV SR. Projekt GEMS sa zameriava na zlepšenie regionálnych politík v Európe týkajúcich sa trvalo udržateľného hospodárenia s podzemnými vodami znečistenými vysokou úrovňou dusičnanov z poľnohospodárskych zdrojov. Projekt bol podaný 9. júna 2023 a momentálne ešte nie je schválený. Predpokladaná doba trvania projektu je 4 roky a zahŕňa nasledujúce hlavné témy: údaje a monitorovanie, kvalita a znečistenie podzemnej vody, politiky, riadenie a zapojenie zainteresovaných strán a integrované hospodárenie s vodou v kontexte zmien klímy. V projekte sú zainteresované vedecké inštitúcie zo Španielska, Malty, Dánska, Francúzska, Rakúska a Belgicka. V rámci projektu sú zapojené vedecké inštitúcie zo Španielska, Malty, Dánska, Francúzska, Rakúska a Belgicka. Cieľom projektu je prostredníctvom navrhovaných opatrení a politických nástrojov, ako napríklad akčný program Slovenska, znížiť znečistenie dusičnanmi v zraniteľných oblastiach.

ODBORNÉ PREZENTÁCIE

1. Monitorovacie objekty s koncentráciami nad 40 mg/l mimo zraniteľných oblastí v období 2020 – 2022

R. Cibulka predstavil spracované dostupné výsledky z monitorovacích sieti VÚVH, SHMÚ a údaje z vodohospodárskych spoločností za obdobie 2020 až 2022. Na základe týchto výsledkov sa predpokladá ďalšia redukcia zraniteľných oblastí v podzemnej vode. Táto redukcia je možná vďaka lepšej znalosti kvality podzemnej vody, ktorú umožnila zahustená monitorovacia sieť. VÚVH totiž v rokoch 2017 - 2023 vybudoval 445 monitorovacích objektov. Na základe podrobnejšieho monitorovania a nízkych koncentrácií dusičnanov v týchto monitorovaných oblastiach bude možné vyradiť niektoré územia z pôvodných zraniteľných oblastí.

R. Cibulka tiež predstavil 16 monitorovacích objektov mimo zraniteľných oblastí, kde bola nameraná maximálna koncentrácia dusičnanov vyššia ako 40 mg/l v rokoch 2020 - 2022. U každého monitorovacieho objektu bola vyobrazená lokalita, vývoj koncentrácie dusičnanov, fotografia a základný prehľad, ktorý obsahoval aj vypočítanú priemernú bilanciu dusíka v tonách za rok a odhad bilancie dusíka z obyvateľstva v tonách za rok. Tieto údaje slúžia ako indikátory dominantného vplyvu znečistenia. V rámci revízie zraniteľných oblastí je potrebné tieto lokality ďalej skúmať spolu s ÚKSÚP a ŠGÚDŠ s cieľom získať podrobnejšie informácie..

Prezentácia má slúžiť ako upozornenie pre poľnohospodárov na skutočnosť, že v ich okolí boli zaznamenané vyššie koncentrácie dusičnanov v podzemnej vode, avšak to ešte neznamená automatické zaradenie týchto oblastí do zraniteľných oblastí.

ZÁVERY VYPLÝVAJÚCE Z PRACOVNÉHO STRETNUTIA:

- Vítaná a ďalej rozvíjaná spolupráca medzirezortnej skupiny a IZPI. Táto spolupráca je považovaná za dôležitú a bude ďalej podporovaná.
- Hlavné zmeny v príručke na vypracovanie správy o stave implementácie smernice Rady 91/676/EHS sú týkajúce sa hodnotenia efektivity akčných plánov a eutrofizácie povrchovej vody. Na základe týchto zmien bude potrebné upraviť štruktúru správy o stave implementácie, aby bola v súlade s aktualizovanou príručkou.
- Mapová služba VÚPOP bude propagovaná prostredníctvom AKIS poľnohospodárskych komôr po predchádzajúcej dohode s P. Bezákom.
- MPRV SR vyjasní postavenie dokumentu „Ochrana vôd pred znečistením živinami z poľnohospodárstva – zásady a požiadavky“ a bude informovať členy medzirezortnej skupiny o výsledku.
- Ďalšie stretnutie je plánované na druhú polovicu septembra 2023.
- Navrhnuté prezentácie na budúce stretnutie zahŕňajú problematické miesta monitorovania povrchovej vody mimo zraniteľných oblastí Slovenskej republiky a prezentácie článku VÚPOP týkajúceho sa tzv. "hot spotov" (miest s vysokou úrovňou znečistenia).

ÚLOHY VYPLÝVAJÚCE Z PRACOVNÉHO STRETNUTIA:

P.č.	Úloha	Zodpovedný	Termín
1	Zaslanie odkazov na výsledky kvality podzemnej vody SHMÚ a prehliadač Európskej komisie zobrazujúci kvalitu vody v EÚ z pohľadu dusičnanovej smernice	R. Cibulka	30. 6. 2023
2	Zvolanie stretnutia zástupcov medzirezortnej skupiny a IZPI	R. Cibulka	30. 6. 2023
3	Zaslanie zápisu zo stretnutia MPRV SR a MŽP SR ohľadom pripomienok MŽP SR k novelizácii zákona č. 136/2000 Z. z. o hnojivách v znení neskorších predpisov poľnohospodárskym komorám	R. Cibulka	14. 7. 2023
4	Pripomienkovanie upravenej príručky na vypracovanie správ o stave implementácie smernice Rady 91/676/EHS	členovia MRPS IDS	14. 7. 2023
5	Odoslanie pripomienkovanej upravenej príručky na vypracovanie správ o stave implementácie smernice Rady 91/676/EHS	R. Cibulka	30. 7. 2023

Zápisnicu spracoval: Roman Cibulka, dňa 28. júna 2023

Zápisnicu pripomienkovali:

PRÍLOHA:

1. Prezenčná listina
2. Prezentácia „Aktuálny stav budovania systému AKIS na Slovensku“
3. Prezentácia „Stretnutie Medzirezortnej pracovnej skupiny MŽP SR implementácia dusičnanovej smernice“
4. Prezentácia „Monitorovacie objekty podzemnej vody s koncentráciami nad 40 mg/l mimo zraniteľných oblastí v období 2020 – 2022“